

DF e-bogsbarometer 2013

Forum for E-ressourcer

Indhold

Forord.....	3
Resume.....	3
Deltagende biblioteker 2013.....	3
Økonomi.....	4
Er der separate e-bogskonti på budgettet?.....	6
Hvor stor en andel af bibliotekets totale budget for e-bøger skønnes brugt hos individuelle forlag vs. hos aggregatorer/boghandlere?.....	7
Enkelttitler vs. pakker.....	7
Administration og katalog.....	8
<i>Hvilke kilder til katalogdata benyttes</i>	10
Accession.....	11
Hvilke aftaler om e-bøger har biblioteket med individuelle forlag, aggregatorer eller boghandlere?.....	11
Aftaler med aggregatorer/boghandlere.....	12
Data og statistik.....	13
Datakvalitet.....	13
Hvad bruges statistikken til?.....	14
Hvilke e-bøger?.....	15
Indkøbes lærebøger som e-bøger, eksempelvis til pensumsamlinger?.....	15
Har biblioteket oplevet leverandører, der har afvist at sælge ebøger til biblioteksbrug?.....	16
Brugerdreven accession.....	17
Størrelsen af indkøb.....	17
Hvis biblioteket anskaffer bøger som PDA, hvor mange penge blev der så indkøbt for i 2012 og hvor meget forventes der indkøbt for i 2013?.....	17
<i>Antal titler</i>	17
<i>Hvis biblioteket anskaffer bøger som PDA, hvor sker det så, og hvilke modeller anvendes?</i>	18
Benyttelse.....	19
Samlede benyttelsestal for e-bøger.....	19
Hvilke tre leverandører var størst i 2012?.....	20
E-bogslæsere og markedsføring.....	21
Har biblioteket (nogensinde) tilbudt noget af følgende for at fremme brugen af e-bøger?.....	21
Ejer biblioteket e-bogslæsere af nogen art (pc'er o.lign. ikke medregnet)?.....	22
Planlægger biblioteket at anskaffe e-bogslæsere inden for det kommende år? Hvis Ja, hvilke(n) model(ler)?.....	23
Anser biblioteket det som sin opgave at stille e-bogslæsere til rådighed for brugerne?.....	24
Strategi.....	24
Hvordan har anskaffelse af e-bøger påvirket anskaffelsen af trykte bøger?.....	24
Hvor hurtigt forventes bibliotekets e-bogssamling at vokse?.....	24
Hvordan mener biblioteket udbredelsen af e-bøger kommer til at påvirke bibliotekets fremtid?.....	25

Forord

Danmarks Forskningsbiblioteksforenings bestyrelse besluttede i november 2010, for første gang, at gennemføre en undersøgelse af e-bøgernes udbredelse, anvendelse og fremtid på DF-bibliotekerne.

Arbejdet med e-bogsbarometeret er efter første rapport overdraget til Forum for E-ressourcer. Denne rapport er resultatet af tredje og lettere udvidede undersøgelse.

Resume

Der er fortsat tale om stigende budgetter til e-bøger og faldende budgetter til trykte bøger - med individuelle udsving. Nogle biblioteker har indført en generel politik, hvor man anskaffer bøger elektronisk hvis overhovedet muligt, andre differentierer på litteraturtype eller fagområde, og hos andre igen betragter man den elektroniske udgave som supplement til den trykte. Langt de fleste midler bruges på e-bogspakker i modsætning til enkelt titler.

Det skønnes, at væksten vil fortsætte, men tempoet afhænger meget af forlagernes udbud og pris- og licenspolitik. Den beklagelige mangel på danske e-bøger til biblioteksbrug påpeges af flere.

Forbruget af e-bøger er også i fortsat stigning, selvom stigningsgraden er faldet fra 2011 til 2012.

PDA er som sidste år et indsatsområde for en del biblioteker. Hos de fleste, der havde PDA i 2012, er der afsat væsentligt større beløb i 2013, og der er tale om både regulær PDA og evidence based indkøb.

Frigørelse af fysisk rum til studie- og læsepladser fremhæves også i år som en positiv effekt af væksten i e-bogsanskaffelserne.

Af andre konsekvenser nævnes ændrede krav til personalets kompetencer - større fokus på formidling - og krav til mere teknisk snilde i forbindelse med de mange forskellige platforme og e-bogslæsere.

På den negative side er der ængstelse for de begrænsninger, som væksten på e-bogsområdet medfører for lånesamarbejdet bibliotekerne imellem.

Deltagende biblioteker 2013

Spørgeskemaet blev rundsendt til foreningens medlemsbiblioteker med undtagelse af firmabibliotekerne.

Af 42 adspurgte valgte følgende 14 biblioteker at deltage:

IBC International Business College Kolding. Biblioteket (IBC)

Biblioteket for Arkitektur, Design, Konservering og Scenekunst (KADK)

Folketingets Bibliotek (Folketinget)

Det Administrative Bibliotek (Adm. Bibl.)

Aarhus University Library (AUL)

DHI

Copenhagen Business School Bibliotek (CBS)

Det Danske Filminstituts Bibliotek (Film)

Danmarks Tekniske Universitets Bibliotek (DTU)

Syddansk Universitetsbibliotek (SDU)

Professionshøjskolen Metropol (MET)

Roskilde Universitetsbibliotek (RUB)

Det Kongelige Bibliotek/KUBIS (KB/KUBIS)

Aalborg Universitetsbibliotek (AUB)

Forkortelserne i parentes anvendes i oversigtstabeller i resten af rapporten.

Økonomi

En væsentlig parameter for at bedømme udviklingen i e-bøger på de danske forsknings- og uddannelsesbiblioteker, er de beløb, der bliver afsat til anskaffelse af e-bøger. I nedenstående skema, listes svarene på spørgsmålene om, hvor mange penge, der blev brugt på anskaffelse af e-bøger i 2012, og hvor mange der forventes at blive brugt i alt i 2013.

	2012	2013
IBC	0	0
KADK	ca. 30.000	ca. 30.000
Folketinget	0	0
Adm. bibl.	795.000 (e-bøger + databaser)	?
AUL	1.274.257	2.000.000
DHI	95.000	80.000
CBS	992.478	1.100.000
Film	0	?
DTU	1.575.000	1.800.000
SDU	1.600.000	2.500.000
MET	250.000	100.000
RUB	382.000	660.000
KUBIS	3.045.000	4.377.000
AUB	3.081.231	2.174.608

Table 1. Beløb i kr. brugt på e-bøger i 2012 og forventet i 2013

Samlet er der tale om en vækst på ca. 13 %, omtrent det samme som sidste år. Der er stor variation mellem bibliotekerne, hvor enkelte forventer mindre forbrug på e-bøger end sidste år, mens andre forventer stigninger på mellem ca. 11 og 73%. I sammenligningen mellem de enkelte biblioteker, skal der tages højde for, at tallene for 2012 er det kendte forbrug, mens 2013 tallene repræsenterer det forbrug, der følger af aktuelt tegnede licensaftaler, og skøn over forbrug resten af året. Et enkelt bibliotek har ikke opgivet noget skøn for 2013.

Beløbet der indkøbes e-bøger for, bør ses i lyset af det beløb der anvendes på trykte bøger. I nedenstående tabel listes svarene på spørgsmålet om, hvor mange penge der er brugt på anskaffelse af trykte bøger.

	2012	2013
IBC	129.745	136.000
KADK	ca. 500.000	ca. 500.000
Folketinget	200.000	200.000
Adm. bibl.	175.000	190.000
AUL	6.360.129	6.500.000
DHI	40.900	32.000
CBS	1.015.377	850.000
Film	350.000	?
DTU	125.000	100.000
SDU	4.750.000	4.700.000
MET	900.000	800.000
RUB	1.537.000	1.540.000
KUBIS	3.640.000	
AUB	3.873.510	3.000.000

Tabel 2. Beløb i kr. brugt på trykte bøger i 2012 og forventet i 2013

De trykte budgetter udviser et samlet fald på ca. 7 % . Sammenholdt med stigningen i det elektroniske budget, betyder det, at andelen af det samlede bogbudget, der benyttes på e-bøger er stigende. For de fleste biblioteker ligger hovedvægten, målt i kroner og ører, fortsat på den trykte litteratur, men enkelte har gennemlevet skiftet, og bruger nu flere penge på elektroniske end på fysiske bøger.

De biblioteker, der har brugt færre penge på e-budgettet, har også brugt færre penge på p-budgettet. Så det tyder på en generel nedgang i anskaffelserne.

Er der separate e-bogskonti på budgettet?

	Ja	Nej
IBC		X
KADK		X
Folketinget		X
Adm. bibl.		X
AUL	X	
DHI		X
CBS	X	
Film		X
DTU	X	
SDU		X
MET		X
RUB	X	
KUBIS	X	
AUB	X	

Tabel 3. Separate e-bogskonti på budgettet

På spørgsmålet om, hvordan budgetteringen af e-bøger foregår, er respondenterne i lighed med sidste år delte. 6 respondenter arbejder med separate konti for e-bøger, 8 uden.

Hvor stor en andel af bibliotekets totale budget for e-bøger skønnes brugt hos individuelle forlag vs. hos aggregatorer/boghandlere?

	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
IBC	Forl Aggr				
KADK	Forl Aggr				
Folketinget	Forl Aggr				
Adm. bibl.	Forl				Aggr
AUL		Aggr		Forl	
DHI		Forl			Aggr
CBS		Aggr		Forl	
DTU	Forl Aggr				
SDU	Aggr				Forl
MET	Forl				Aggr
RUB		Forl			Aggr
KUBIS		Aggr		Forl	
AUB		Aggr	Forl		

Tabel 4. Andelen af bibliotekets totale budget for e-bøger brugt hos individuelle forlag (Forl) og aggregatorer/boghandlere (Aggr).

Nogle af afkrydsningerne i den ovenstående tabel er lidt vanskelige at tolke, men en tendens i svarene er, at det er de mindre biblioteker, der anskaffer gennem aggregatorer, mens primært universitetsbibliotekerne anskaffer direkte gennem forlag. Aggregatorer / boghandlere dækker både over færdigsyede pakker og køb af enkelttitler hos f.eks. Ebrary.

En mulig forklaring på, at det primært er universitetsbibliotekerne, der handler direkte hos forlagene, kan være, at man typisk skal købe et vist antal titler for overhovedet at komme i gang. Det vil der alt andet lige være flere ressourcer til hos de store biblioteker - både i f.t. efterspørgsel, personale og økonomi.

Et andet aspekt som kan spille ind, er KUBIS' forsøg med evidence-based e-bogskøb, som bygger på forlagsaftaler.

Enkelttitler vs. pakker

To nye spørgsmål i dette års barometer drejer sig om fordelingen mellem enkelttitler og pakker. Svarene ses i de to næste tabeller.

	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
IBC	E P				
KADK	E				P
Folketinget	E P				
Adm. bibl.	E				P
AUL	E				P
DHI		E		P	
CBS		E		P	
DTU		E		P	
SDU	E				P
MET	P				E
RUB	E				P
KUBIS	E		P		
AUB	E				P

Tabel 5. Andelen af bibliotekets totale budget for e-bøger brugt på enkelttitler (E), i modsætning til pakker (P).

Her er tendensen helt klar - de fleste penge er bundet i pakker. Det er samme billede som for de elektroniske tidsskrifter, hvor langt de fleste penge går til de store forlagspakker. Enkelte forlag tilbyder heller ikke andre muligheder.

Administration og katalog

Respondenterne blev spurgt i hvor høj grad deres ebøger (skønnet) optræder i katalogen med individuelle poster, og om de er søgbare sammen med den trykte bestand.

IBC, Folketinget	0-20%
	20-40%
	40-60%
	60-80%
KADK, Adm. Bibl. AUL, DHI, CBS, Film, DTU, SDU, MET, RUB, KUBIS, AUB	80-100%

Tabel 6. Andelen af bibliotekets e-bøger der skønnes at optræde med individuelle katalogposter i bibliotekets katalog?

Den altovervejende tendens er, at e-bøgerne indgår i katalogen.

	Ja	Nej
IBC		X
KADK	X	
Folketinget	X	
Adm. Bibl.	X	
AUL	X	
DHI	X	
CBS	X	
DTU	X	
SDU	X	
MET	X	
RUB	X	
KUBIS	X	
AUB	X	

Tabel 7. Er e-bøgerne søgbare sammen med den trykte bogbestand?

Med en enkelt undtagelse, har samtlige respondenter svaret ja hertil. I lighed med sidste år giver dette svar, og det foregående, en meget kraftig indikation af, at bibliotekerne betragter og behandler e-bøger ganske som trykte bøger.

Hvilke kilder til katalogdata benyttes

	Marcposter	OCLC	Andre formater
KADK	X		
AUL	X		
DHI	X		
CBS	X	X	
DTU			Metadata
SDU	X		Excel
MET	X		
RUB	X	X	
KUBIS	X	X	
AUB	X		

Tabel 8. Hvilke kilder til katalogdata benyttes?

Der benyttes altovervejende MARC-poster, enten direkte fra forlagene, eller fra katalogdataudbydere. Enkelte data kommer ind på en måde, der forudsætter lokal skabelse af katalogposter.

Accession

Hvilke aftaler om e-bøger har biblioteket med individuelle forlag, aggregatorer eller boghandlere?

	Cambridge	CRC	Elsevier	OECD	Oxford	Palgrave	Sage	SPIE	Springer	T&F	Wiley	World Scientific
AUL			X		X	X		X	X		X	
DHI	X	X	X									X
CBS	X		X	X	X	X	X		X		X	
DTU	X	X	X					X	X	X	X	
SDU	X		X	X	X	X	X	X	X	X		
RUB	X		X				X			X		X
KUBIS	X		X		X				X		X	
AUB	X	X	X	X	X		X		X		X	

Tabel 9. Aftaler om e-bøger med individuelle forlag

Her er kun medtaget forlag, som mindst to biblioteker har aftaler med. Andre som er nævnt i besvarelsene er:

Chandos, Dansk Standard, De Gruyter, Doody's core titles, Edicion Espanola Online, Elgar, Emerald, Future Science Group, ICE, IGI, InformaHealthcare, Intalex Past Masters, Karger, Manson, Morgan & Claypool, Museum Tusculanum, Psychoanalytic Electronic Publishing, RSC, Thieme og Woodhead.

Som det kan ses af tabellen, er der mange forlag i spil. De mest fremtrædende er Elsevier, Cambridge University Press, Oxford University Press og Springer, men den lange hale viser stor spredning. Allerede sidste år var der en tendens til, at flere forlag åbnede op for indkøb af enkelttitler. Det er formentlig det, vi kan se udmøntningen af i år.

Aftaler med aggregatorer/boghandlere

	ACLS	Dawsonera	EBL	Ebrary	Ebsco	Myilibrary	Wizenordic
KADK		X		X			
AUL	X	X	X	X	X	X	
CBS		X		X		X	
DTU		X		X		X	X
SDU	X	X		X			
Metropol				X			
RUB				X		X	
KUBIS	X	X		X		X	
AUB		X		X	X		

Tabel 10. Aftaler om e-bøger med aggregatorer/boghandlere

Den mest populære aggregator er Ebrary - muligvis pga. DEFF-aftalen på pakkeniveau. Herefter følger Dawsonera, som flere biblioteker bruger til PDA.

Data og statistik

Datakvalitet

På spørgsmålet om kvaliteten af de benyttelsesstatistikker leverandørerne stiller til rådighed, svarer respondenter som vist herunder

	De leverer ikke statistik	Statistikken er ikke specielt pålidelig	Statistikken er generelt pålidelig	Statistikken er pålidelig
KADK			X	
Adm. Bib.		X	X	
AUL			X	
DHI	X		X	
CBS		X	X	
DTU			X	
SDU			X	
Metropol			X	
RUB			X	
KUBIS			X	
AUB			X	

Tabel 11. Kvaliteten af brugsstatistikken

Bibliotekerne oplever leverandørernes benyttelsesstatistikker som generelt pålidelige. Såvel CBS som Det Administrative Bibliotek afgiver dog to svar, så en vis variation i pålideligheden gør sig nok gældende. Sådan vil det formentlig være, så længe der er forlag, der ikke har tilsluttet sig Counter standarden.

Hvad bruges statistikken til?

	Indberetning	Fornyelse/ afbestilling	Incitament til promovering af ressourcen overfor brugerne	Forhandlings oplæg	Andet
KADK	X				
Adm. Bib.	X	X	X	X	
AUL	X	X			
DHI		X			Hjælp til at se behovet
CBS	X	X		X	
DTU		X		X	
SDU	X	X	X	X	
Metropol		X	X	X	
RUB	X	X	X	X	Dokumentation
KUBIS	X	X	X	X	
AUB	X	X		X	

Tabel 12. Anvendelse af statistikken internt?

De fleste respondenter bruger benyttelsesstatistikken til samtlige formål. Brugen til beslutninger om fornyelse / afbestilling følges i de fleste tilfælde pænt ad med brugen til forhandlingsoplæg.

Hvilke e-bøger?

Indkøbes lærebøger som e-bøger, eksempelvis til pensumsamlinger?

– hvis ja, antal

	Nej	Ja	Hvis ja, hvor mange
IBC		X	20-30
KADK	X		
Folketinget	X		
Adm. Bib.	X		
AUL		X	?
DHI	X		
CBS		X	40-50
DTU		X	?
SDU	X		
MET		X	?
RUB	X		
KUBIS	X	X	Vides ikke
AUB			

Tabel 13. Lærebøger indkøbt som e-bøger

Ca. halvdelen af bibliotekerne svarer, at der indkøbes e-lærebøger, men som det kan ses af antallet af bøger, har det et ret begrænset omfang. Det ligner meget billedet fra 2012, men forudsætningerne har heller ikke ændret sig markant siden da - udbuddet er fortsat lille og prisen høj.

Har biblioteket oplevet leverandører, der har afvist at sælge ebøger til biblioteksbrug?

KADK	Nej
Folketinget	Ebib.dk har endnu kun aftale med folkebibliotekerne
Adm. Bib.	Ja, Djøf
AUL	Nej. Vi henvender os ikke, når vi på deres hjemmeside kan se hvem de henvender sig til/hvem deres slutbrugere er.
DHI	Saxo + andre som jeg ikke kan huske. Kunne kun levere e-bøger til én e-reader eller én PC. Vi skal have pdf-filer eller alle helst IP recognition.
CBS	Nej.
DTU	ja, gælder især lærebøger og danske forlag
SDU	Nej. Biblioteket har ikke forsøgt at købe enkelttitler direkte hos udenlandske forlag, hvor vi ikke allerede har en aftale Biblioteket har ikke forsøgt at købe hos EBIB eller direkte hos danske forlag.
RUB	Nej
KUBIS	Ja, især tekstbøger og bøger til pensumsamlinger
AUB	Danske e-bøger til forskningsuniversiteter - at det ikke er et tilbud er miserabelt!

Tabel 14. Har biblioteket oplevet leverandører, der har afvist at sælge e-bøger til biblioteksbrug?

På spørgsmålet om, hvorvidt bibliotekerne har oplevet forlag, der har afvist at sælge e-bøger til biblioteksbrug, viser svarene, at problemer med danske e-bøger og lærebøger er et gennemgående træk. Et par af de biblioteker, som svarer nej, tilføjer at de ikke har forsøgt at udfordre markedet.

Brugerdreven accession

Størrelsen af indkøb

Hvis biblioteket anskaffer bøger som PDA, hvor mange penge blev der så indkøbt for i 2012 og hvor meget forventes der indkøbt for i 2013?

	2012	Hidtil 2013	Resten af 2013
AUL	Ca. 200.000	0	Ca. 500.000
DHI	14.600	10.500	12.000
CBS	19.622	27.796	30.000
DTU	Starter først op september 2013	Starter først op september 2013	ca. 50.000 - både lån og køb
MET	250.000	0	0
KUBIS	1.125.000, heraf 362.000 til "ren" PDA	Se svar nedenfor	Gælder for hele 2013: "ren" PDA: 830.000, EBP: 1.540.000

Tabel 15. Beløb i kr. brugt på PDA i 2012 og forventet brugt i 2013

Af de 14 biblioteker, som har besvaret spørgeskemaet, har / får de 5 PDA i en eller anden udstrækning i 2013. Et enkelt bibliotek, som havde PDA i 2012, har fravalgt det i år. Der er en stor variation i de beløb, der er budgetteret med, men for alle gælder det, at der er tale om store stigninger - fra 53 til 150%, så også i år kan man konstatere, at PDA er et indsatsområde.

Antal titler

Hvis biblioteket anskaffer bøger som PDA, hvor mange titler blev der så indkøbt i 2012 og 2013?

	2012	Hidtil 2013	Resten af 2013
AUL	Ca. 300	0	?
DHI	12	10	10
CBS	40	46	50
DTU		Starter først op september 2013	Der forventes flere lån end decideret køb af bøger
MET	520	0	0
KUBIS	PDA+EBP: 1.655	PDA+EBP: ca. 1.100	PDA+EBP: ca. 1.100

Tabel 16. Antal titler indkøbt som PDA i 2012 og forventet i 2013

Mønstret i antallet af titler anskaffet via PDA følger naturligt nok mønstret målt i kroner.

Hvis biblioteket anskaffer bøger som PDA, hvor sker det så, og hvilke modeller anvendes?

	Forlag / aggregator	Model(ler)
KADK		Vi forventer at starte op på PDA i løbet af det næste års tid. Primært gennem Dawsonera og Ebrary
AUL	EBL + forsk. forlag (ikke endelig besluttet endnu)	PDA Evidence Based Selection
DHI	Cambridge Elsevier World Scientific IWA	IP recognition pdf filer
CBS	Dawson / DawsonEra.	2 udlån. 3. udlån genererer automatisk køb. Dog max. priser på køb og lån, som kræver bibliotekets godkendelse.
DTU	Dawson	3. udlån genererer køb af bog
SDU	Stærkt benyttede trykte bøger søges indkøbt som e-bøger	
MET	Vi har i 2012 brugt PDA modellen hos Ebrary, men er gået væk fra den igen i 2013	
KUBIS	100% PDA hos Dawsonera, EBP/Evidence Based Purchase hos Cambridge UP, Wiley og Walter de Gruyter	Vi har en "ren" PDA-model hos Dawsonera og en evidensbaseret model /EBP, hvor biblioteket beslutter hvilke titler der købes på basis af benyttelsesstatistik.

Tabel 17. Forlag/aggregatorer og modeller for PDA

Dawson går igen hos flere, men også EBL og Ebrary nævnes som PDA leverandører. Indtil videre er KUBIS de eneste, som har lavet aftaler om Evidence Based Purchase (EBP), mens AUL starter op i efteråret 2013.

Benyttelse

Samlede benyttelsestal for e-bøger

	2011	2012
KADK	ca. 14.000 (Kun Ebrary views)	ca. 20.000 (kun Ebrary views)
AUL	167.058	206.981
DHI	850	ca. 900
CBS	492.961	590.074
DTU	228.021	271.564
SDU	482.500	462.981
MET	1.452	3.516
RUB	311.872	342.470
KUBIS	215.928	373.368
AUB	748.445	722.950

Tabel 18. Samlede benyttelsestal for e-bøger for 2011 og 2012

Den samlede benyttelse af e-bøger er steget med ca. 12% fra 2011 til 2012. Enkelte biblioteker har oplevet en lille tilbagegang. Fra 2010 til 2011 var stigningen på 55%, så farten er taget lidt af.

Tallene siger noget om udviklingen i det store billede men er ikke egnede til sammenligninger på tværs af bibliotekerne, da Ebrary ikke tælles på samme måde alle steder, og den - som det kan ses i næste tabel - udgør en stor del af forbruget.

Hvilke tre leverandører var størst i 2012?

	2011	2012
KADK	Kun tal fra Ebrary (14.000)	Kun tal fra Ebrary (20.000)
AUL	Springer 27.887 MD Consult 18.833 Ebrary 18.941 (731.057)	Springer 24.497 MyiLibrary 30.865 ACLS Humanities E-book 23.232
CBS	Ebrary: 311.653 MyiLibrary: 87.459 DawsonEra: 36.374	Ebrary: 340.216 MyiLibrary: 71.437 DawsonEra: 100.872
DTU	CRC: 27.241 MIL: 57.602 Springer: 68.026	CRC: 38.556 MIL: 50.800 Springer: 79.464
SDU	Ebrary (successfull section request) 408.000 Springer (incl Protocols) 31.700 Elsevier 5.460	Ebrary (successfull section request) 362.002 Springer (incl Protocols) 38.310 Dawsonera BR2 15.259
RUB	Ebrary 305.953 Springer 4.570 Blackwell Ref. 664	Ebrary 314.163 Springer 4.654 MyiLibrary 1.790
KUBIS	1. 39.075 section requests 2. 38.016 3. 27.579	1. 66.176 section requests 2. 52.535 3. 46.882
AUB	Ebrary (541839) Safari (121374) Springer (40694)	Ebrary (475530) Safari (172490) Springer (38588)

Tabel 19. Benyttelsestal for de tre mest benyttede e-bogskilder for 2011 og 2012

Ebrary og Springer ligger stadig højt i forbrugstal. Enkelte biblioteker har skiftet lidt ud på top 3-listen, men det er hovedsageligt de samme produkter, der går igen.

E-bogslæsere og markedsføring

Har biblioteket (nogensinde) tilbudt noget af følgende for at fremme brugen af e-bøger?

	Instruktions- eller informationsvideo	Online Guide	Afviklet kurser primært fokuseret på e-bøger	Inddraget e-bøger i den generelle undervisning i informationskompetence	Indlejring i elæringsplatforme	Andet
AUL			X	X		
DHI	X					
CBS				X		
DTU				X		
SDU				X		Bibliotekets hjemmeside er på elæringsplatformen
MET				X		
RUB				X		
KUBIS		X	X	X	X	
AUB		X		X		

Tabel 20. Initiativer til fremme af brugen af e-bøger

Stort set samtlige biblioteker inddrager e-bøgerne i den generelle undervisning i informationskompetencer. Ellers er der generelt ikke mange markedsføringstiltag, men alligevel er forbruget pænt stigende.

Ejer biblioteket e-bogslæsere af nogen art (pc'er o.lign. ikke medregnet)?

	Nej	Ja	Ja, til intern brug	Ja, til udlån	Hvis ja, hvilke(n) model(ler)?
IBC	X				
KADK			X		Ipad, Kindle
Folketinget		X			iPad
Adm. Bib.			X		Sony reader
AUL			X		iPad, Sony, Kindle, Samsung Galaxy
DHI		X			Pad BE Book
CBS	X				
DTU	X				
SDU			X		Ipad retina Samsung galaxy tab2
Metropol			X		Ipad, Samsung Galaxy
RUB			X		Ipad, Sony og Kindle
KUBIS		X	X	X	gamle ipads til lånerne, nye ipads til udvalgte medarbejdere
AUB			X		Ipad, Sony, Kindle, Samsung

Tabel 21. Modeller af e-bogslæsere

De fleste biblioteker angiver, at de ejer e-bogslæsere af en eller anden art, men overvejende til intern brug. Kun KUBIS har e-bogslæsere til udlån.

De mest populære e-bogslæsere er iPad, Sony og Kindle.

**Planlægger biblioteket at anskaffe e-bogslæsere inden for det kommende år?
Hvis Ja, hvilke(n) model(ler)?**

	Nej	Ja	Ja, til intern brug	Ja, til udlån	Hvis ja, hvilke(n) model(ler)?
IBC	X				
KADK	X				
Folketinget	X				
Adm. Bib.	X				
AUL			X		iPad
DHI	X				
CBS	X				
DTU	X				
SDU	X				
MET	X				
RUB	X				
KUBIS			X		iPads
AUB	X				

Tabel 22. Nyanskaffelser af e-bogslæsere

Kun to respondenter regner med at anskaffe e-bogslæsere i det kommende år og kun til intern brug, og både de svar og svarene i den foregående tabel, stemmer overens med den næste, hvor ingen af bibliotekerne mener, det er deres opgave at stille e-bogslæsere til rådighed for brugerne.

Anser biblioteket det som sin opgave at stille e-bogslæsere til rådighed for brugerne?

	Ja	Nej	Ikke på nuværende tidspunkt
IBC		X	
KADK			X
Folketinget		X	
Adm. Bib.		X	
AUL		X	
DHI		X	
CBS		X	
DTU		X	
SDU		X	
MET		X	
RUB		X	
KUBIS		X	
AUB		X	

Tabel 23. Anser biblioteket det som sin opgave at stille e-bogslæsere til rådighed for brugerne?

Strategi

Hvordan har anskaffelse af e-bøger påvirket anskaffelsen af trykte bøger?

Som det kan ses af svarene på spørgsmålene om økonomi s. 3ff sker der en overflytning af midler fra trykte bøger til e-bøger, og flere biblioteker har nu en generel politik, der hedder, at hvis en bog findes elektronisk, er det det format, der købes frem for den trykte.

Andre biblioteker anvender kun den politik på udvalgte forlag eller afgrænser det til bestemte former, f.eks. supplerende udenlandsk litteratur, eller til bestemte fagområder.

To giver udtryk for, at hvis en bruger specifikt ønsker sig den trykte udgave af en bog, anskaffes den, selv om biblioteket allerede har titlen som e-bog.

Endelig nævnes lærebøger som et felt, hvor det endnu ikke er muligt at udskifte print med elektronisk adgang - dels p.gr.a. det begrænsede udbud, dels p.gr.a. pris- og licensforhold.

Hvor hurtigt forventes bibliotekets e-bogssamling at vokse?

Alle biblioteker forventer stigninger, men kun to vover at sætte procenter på - et siger 20% om året, og et andet at e-bogsanskaffelser indenfor de næste to år forventes at udgøre 50% af

bogbudgettet. Udbuddet af titler - eller manglen på samme - nævnes igen som en hindring for vækst, og et enkelt bibliotek, som primært er interesseret i danske e-bøger, må vente på, at der kommer et tilbud på markedet, som tilgodeser deres bibliotekstype.

Et andet bibliotek bruger mange ressourcer på at få "pick and choose" aftaler direkte hos forlagene og undgå DRM (Digital Rights Management). Det giver en bedre brugeroplevelse, men kan lægge en dæmper på væksten, fordi der skal bruges mange kræfter på at lave aftalerne. Ud fra en snæver indkøbsmæssig betragtning er det lettere at købe via en aggregator.

Endelig svarer et af bibliotekerne, at tilvæksten de senere år har været præget af bagudkøb, og at den samlede bestand derfor ikke forventes at stige voldsomt de kommende år.

Hvordan mener biblioteket udbredelsen af e-bøger kommer til at påvirke bibliotekets fremtid?

På den positive side fremhæves frigørelse af fysisk rum, som kan bruges til at imødekomme de studerendes ønsker om flere studie- og læseområder. Der har allerede fundet ombygninger sted på flere biblioteker, og andre forventer, at det vil ske i de kommende år.

Det betragtes også som en serviceforbedring, da e-bøger (i princippet) er tilgængelige døgnet rundt og uafhængigt af fysiske betjeningssteder.

Der vil blive stillet andre krav til personalets kompetencer - fra anskaffelse og samlingsopbygning til formidling - og også til mere tekniske kompetencer. Der er et utal af platforme og e-bogslæsere, og brugerne forventer at kunne få hjælp. Det vil kun blive "værre" i takt med, at flere forlag åbner op for direkte køb. Til gengæld vil sådanne aftaler medføre færre restriktioner i brugen.

På den negative side nævnes de forringede muligheder for fjernlån.